

El llenguatge

Els noms de les comarques

La divisió territorial de Catalunya que convenim a considerar actualment vàlida és l'establerta per la ponència d'estudi de la divisió territorial de Catalunya, aprovada per un decret de la Generalitat l'any 1936 i editada després del Consell d'Economia. Aquesta ponència va dividir el territori sobre el qual la Generalitat tenia competència en 38 comarques, agrupades en nou regions o vegueries. Com diu Josep Iglésies —un dels millors coneixedors del tema— en l'article que hi dedica la Gran Enciclopèdia, aquesta divisió, suprimida l'any 1939, ha subsistit entre els especialistes en estudis geogràfics sobre Catalunya com a fórmula més idònia que la divisió provincial. Es per això que hem dit que convenim a considerar-la actualment vàlida: i si bé el defectuós desenvolupament del nostre procés autonòmic no ens permet encara en certs aspectes de la vida legal de prescindir de l'arbitrària divisió provincial de 1833, ja no són únicament els geògrafs els qui s'atenen a la divisió de 1936: cada dia són més els qui adopten la divisió comarcal de 1936 en tota mena d'estudis, treballs, activitats, planificacions, etc.

S'ha parlat molt sobre la necessitat de modificar o perfeccionar aquesta divisió territorial, amb l'aplicació de criteris més afinats per noves dades i estudis. I el mateix Josep Iglésies, que intervingué en la ponència, ha dedicat al tema un parell de densíssims opuscles. Es una qüestió, però que s'escapa de la nostra consideració. En canvi, podem afirmar que els noms amb què són designades aquestes 38 comarques s'han imposat plenament, diríem que unànimement acceptats, encara que subsistixin algunes denominacions tradicionals no recollides per la ponència, com la Plana de Vic o l'Urgell, i que actualment es consideri de nou l'Alta Ribagorça.

Tenim, doncs, si més no, per a les nostres comarques unes denominacions que no són conflictives i que, si inspiren cap dubte a algú, pot resoldre fàcilment amb una consulta a qualsevol dels nomencladors o enciclopèdies actualment existents. Tanmateix, sobre tres d'aquests noms de comarques escau de fer alguna observació: el Berguedà, la Vall d'Aran i el Baix Llobregat. En lloc de Berguedà algú escriu encara «Bergadà» i anàlogament cal dir del gentilici corresponent, que té la mateixa forma, però, és clar, escrit amb minúscula: ha d'ésser berguedà i no «bergadà», com alguns escriuen. Pel que fa a la Vall d'Aran ja hem comentat algun cop el gènere gramatical d'aquesta denominació, determinat pel terme genèric vall: diríem, certament, Que bonic era l'Aran! però no «el Vall d'Aran», tal com ens escandalitza de veure en un manual geogràfic d'aparició recent, sinó la Vall d'Aran. I quant al Baix Llobregat, observem darrerament la detestable tendència a dir-ne simplement «el Baix», amb una mutilació que res no justifica, que desfigura la denominació i que hauríem d'evitar rigorosament.

Albert Jané